

Улаанбаатар хот болон хөдөө орон нутгийн нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчийн ажлын байрны стрессийн судалгаа

Н.Хандсүрэн¹, Х.Еркебулан², С.Мөнхбат³, Ж.Мөнхханд⁴

^{1,3}АШУУИС, Эм зүйн сургууль

²АШУУИС, Нийгмийн эрүүл мэндийн сургууль

⁴АШУУИС, Сувилахуйн сургууль

Цахим иуудан: khanda9966@gmail.com, Утас: 99923311

Түлхүүр үг:

Ажил
Нийтийн үйлчилгээтэй
эмийн сан
Стресс
Эрүүл мэнд

Товч утга: Ажил дээрх архаг стресс нь ажлаас халшрах хам шинжид хүргэж ажиллах чадваргүй болгон энэ нь сэтгэл хөдлөлийн туйлдалтаар илэрч улмаар сэтгэл хөдлөлийн тогтворгүй байдал эсвэл өөртөө болон бусад уруу гаргах сөрөг хандлагаар илэрдэг байна.⁴ Манай оронд стрессийн талаар олон судалгаа хийгдэж байгаа боловч нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчийн ажлын байрны стрессийг үнэлсэн судалгаа одоогоор хийгдээгүй байгаа нь тус судалгааны ажлыг хийх нэг үндэслэл болсон юм. Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчийн ажлын байрны стрессийн зэргийг асуумжаар үнэлэх зорилготой. Уг судалгааг Улаанбаатар хот болон хөдөө орон нутгийн нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдыг хамруулан агшингийн загвар ашиглан санамсаргүй түүврийн аргаар явуулав. АНУ-ын эрдэмтэн Алан П. Вульфгангын боловсруулсан 5 бүлэг 35 асуулгыг хэрэглэсэн. Энэхүү асуулгыг Ликертийн шатлалт оноогоор үнэлэн асуулт тус бүрийн онооны нийлбэрээр дүгнэсэн. Судалгааг SPSS 25.0 программ ашиглан бүлгүүдийн хоорондын ялгаа, хамаарлыг тодорхойлов. Судалгаанд нийт 316 жор баригч хамрагдсан. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдыг асуумжаар үнэлэхэд жор баригчдын стрессийн зэрэг дунд болон түүнээс дээш нь 88.4% (168) хот, 71.4% (90) хөдөө орон нутаг, стрессийн зэрэг бага зэрэг 11.6% (22) хот, 28.6% (36) хөдөө орон нутаг байв $p=0.0001$. Судалгааны асуумжийг бүлгээр нь харьцуулан үзэхэд нэгдүгээр бүлэг буюу үйлчлүүлэгчийн өмнө хүлээх хариуцлагын дундаж хотод 30.9 ± 4.7 , харин хөдөө орон нутагт 25.4 ± 4.8 байсан бөгөөд хотод 5.5-аар өндөр байна $p=0.0001$. Хоёрдугаар бүлэг буюу ажлын байран дээрх зөрчлийн дундаж хотод 18.7 ± 4.5 , харин хөдөө орон нутагт 15.0 ± 3.3 байсан бөгөөд хотод 3.7-гоор өндөр байна $p=0.0001$. Гуравдугаар бүлэг буюу мэргэжлийн үүднээс хүлээн зөвшөөрөгдөхийн дундаж хотод 33.3 ± 6.1 , харин хөдөө орон нутагт 30.6 ± 5.6 байсан бөгөөд хотод 2.7-аар өндөр байна $p=0.0001$. Дөрөвдүгээр бүлэг буюу ажлын ачааллын дундаж хотод 33.1 ± 5.0 , харин хөдөө орон нутагт 26.1 ± 6.2 байсан бөгөөд хотод 7.0-оор өндөр байна $p=0.0001$. Тавдугаар бүлэг буюу мэргэжил, ажил үүргийн хуваарилалт тодорхойгүй байдлын дундаж хотод 18.2 ± 3.6 , харин хөдөө орон нутагт 17.9 ± 4.6 байсан бөгөөд статистик ач холбогдол бүхий ялгаа ажиглагдсангүй $p=0.437$.

Улаанбаатар хот болон хөдөө орон нутгийн жор баригчдын стрессийн зэргийг харьцуулан үзэхэд стрессийн зэргийн дундаж хотод 134.2 ± 20.9 , харин хөдөө орон нутагт 115.1 ± 21.7 байсан бөгөөд хотод 19.2-оор өндөр байна ($p=0.0001$). Судалгаагаар манай улсын нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын ажлын байрны стрессийн зэрэг дунд болон түүнээс дээш нь 88.4% буюу нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын дунд ажлын байрны стресс байгааг харуулж байна. Жор баригчдын ажлын ачаалал нэмэгдэх тусам стрессийн зэрэг нэмэгдэж байна. Стрессийн зэргийг харьцуулж үзэхэд Улаанбаатар хотод илүү өндөр байна.

Үндэслэл: Эм зүйчид үүрэг хариуцлага, ажлын ачаалал ихтэйгээс болоод стресст өртөмтгий байдаг байна.¹⁻² 263 сувилагч, 107 эм зүйч нарын дунд явуулсан судалгаагаар эм зүйч нар сувилагч нараас илүү стресст өртдөг болохыг тогтоосон байна.³ Ажил дээрх архаг стресс нь ажлаас халшрах хам шинжид хүргэж ажиллах чадваргүй болгон энэ нь сэтгэл хөдлөлийн туйлдалтаар илэрч улмаар сэтгэл хөдлөлийн тогтворгүй байдал эсвэл өөртөө болон бусад уруу гаргах сөрөг хандлагаар илэрдэг байна. Ажилтай холбоотой стрессийг байнга үгүй хийх боломжгүй ч үр дүнтэйгээр даван туулах арга барилуудаас эзэмшин бууруулах боломжтой юм.⁴⁻⁸ Нийгэм, эдийн засгийн байдал, шинжлэх ухаан, техник, технологи, мэдээллийн салбарт гарч буй эрс өөрчлөлт, хотжилт, хүн амын хэт төвлөрөл зэрэг олон талт нөхцөл байдлуудын нөлөөллөөс сүүлийн жилүүдэд иргэдийн дунд сэтгэл санааны хувьд тогтворгүй болох, зовних, түгших зэрэг стрессийн хэлбэр ажиглагдах боллоо. Манай оронд стрессийн талаар олон судалгаа хийгдэж байгаа боловч нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригч нарын ажлын байрны стрессийг үнэлсэн судалгаа хараахан хийгдээгүй байгаа юм. Бид үйлчлүүлэгчтэй хамгийн ойр харилцдаг жор баригч нарын ажил үүргийн хүрээнд стресст өртөх нөхцөл байдлыг судлах нь зүйтэй гэж үзлээ.

Зорилго: Нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчийн ажлын байрны стрессийн зэргийг асуумжаар үнэлэх

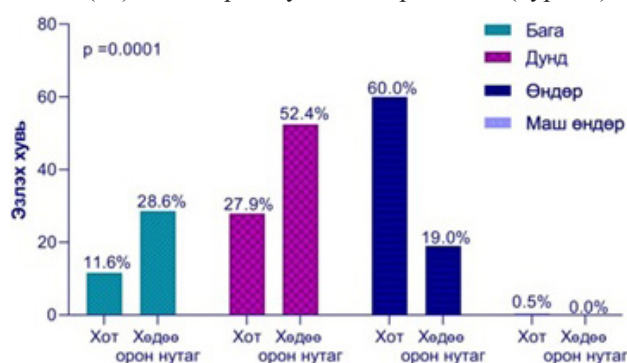
Арга, аргачлал: Бид судалгаандаа агшингийн судалгааны загварыг ашиглан Улаанбаатар хот болон хөдөө орон нутгийн нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдаас санамсаргүй түүврийн аргаар 316 жор баригчийг сонгон авч хамруулсан. АШУҮИС-ийн Судалгааны Ёс зүйн хяналтын хорооны 2021 оны 03-р сарын 19 өдрийн хурлын №2021/3-04 шийдвэрээр зөвшөөрөл авсан. Бид судалгаандаа АНУ-ын эрдэмтэн Алан П. Вульфгангын боловсруулсан 5 бүлэг 35 асуулгыг хэрэглэсэн. Энэхүү асуулгыг Ликертийн шатлалт оноогоор үнэлэн асуулт тус бүрийн онооны нийлбэрээр дүгнэсэн. Судалгааг SPSS 25.0 программ ашиглан бүлгүүдийн хоорондын ялгаа, хамаарлыг тодорхойлов.

Үр дүн: Судалгаанд хот болон хөдөө орон нутгийн нийт 316 жор баригч оролцсоноос 60.1% (190) улаанбаатар хотоос, 10.4% (33) төвийн бүс, 9.8% (31) хангайн бүс, 9.8% (31) баруун бүс, 9.8% (31) зүүн бүс буюу хөдөө орон нутгаас нийт 39.9% (126) жор баригч нар байв. Судалгаанд оролцогчдын 10.1% (32) эрэгтэй, 89.9% (284) эмэгтэйчүүд байв. Насны бүлгээр ангилж үзвэл 20-24 нас 19.0% (60), 25-29 нас 33.5% (106), 30-34 нас 9.5% (30), 35-39 нас 11.1% (35), 40-44 нас 7.9% (25), 45-49 нас 9.8% (31), 50-с дээш нас 9.2% (29) эзэлж байв. (Хүснэгт 1).

Хүснэгт 1. Судалгаанд оролцогчдын ерөнхий мэдээлэл.

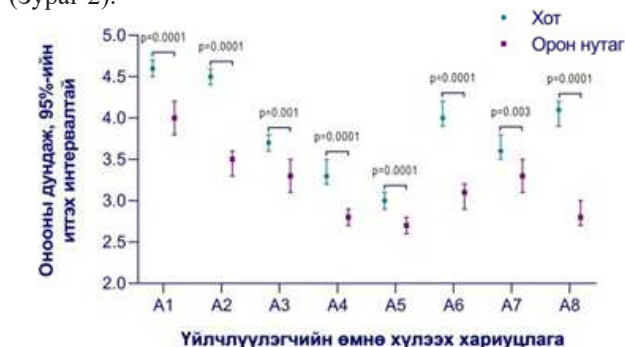
Үзүүлэлт	Эрэгтэй		Эмэгтэй		Нийт	
	п	%	п	%	п	%
Хот хөдөө						
Хот	21	65.6	169	59.5	190	60.1
Хөдөө орон нутаг	11	34.4	115	40.5	126	39.9
Насны бүлэг						
20 - 24	8	25.0	52	18.3	60	19.0
25 - 29	13	40.6	93	32.7	106	33.5
30 - 34	3	9.4	27	9.5	30	9.5
35 - 39	3	9.4	32	11.3	35	11.1
40 - 44	3	9.4	22	7.7	25	7.9
45 - 49	2	6.3	29	10.2	31	9.8
50+	0	0.0	29	10.2	29	9.2
Бүс						
Улаанбаатар	21	65.6	169	59.5	190	60.1
Төвийн бүс	3	9.4	30	10.6	33	10.4
Хангайн бүс	3	9.4	28	9.9	31	9.8
Баруун бүс	3	9.4	28	9.9	31	9.8
Зүүн бүс	2	6.3	29	10.2	31	9.8
Нийт	32	100.0	284	100.0	316	100.0

Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдыг Алан П.Вульфгангын боловсруулсан 5 бүлэг 35 асуулгаар үнэлэхэд жор баригчдын стрессийн зэрэг дунд болон түүнээс дээш нь 88.4% (168) хот, 71.4% (90) хөдөө орон нутаг, стрессийн зэрэг бага зэрэг 11.6% (22) хот, 28.6% (36) хөдөө орон нутаг байв $p=0.0001$ (Зураг 1).

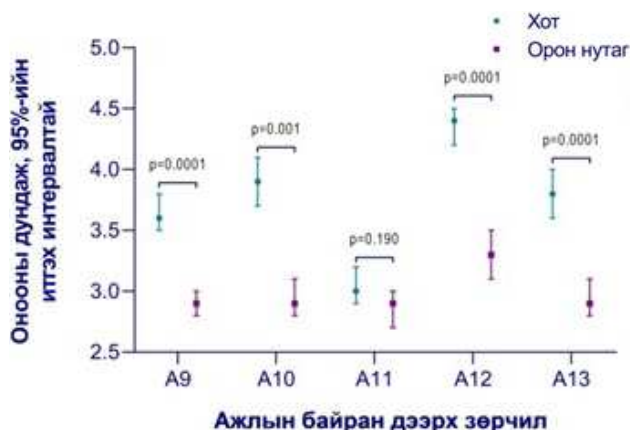
Зураг 1. Асуумжаар үнэлсэн стрессийн зэрэг хот болон хөдөө орон нутагт.

Үйлчлүүлэгчийн өмнө хүлээх хариуцлагын дундаж хотод 30.9 ± 4.7 , харин хөдөө орон нутагт 25.4 ± 4.8 байсан бөгөөд хотод 5.5-аар өндөр байна $p=0.0001$ (Зураг 2).

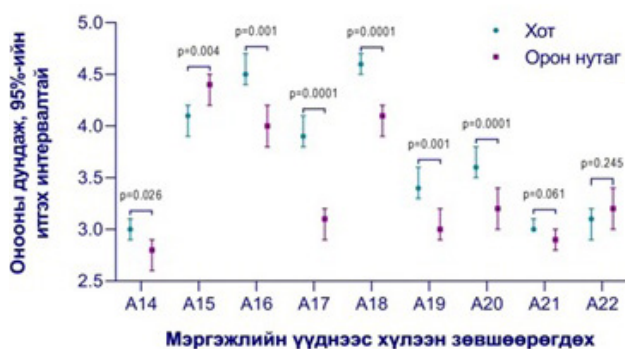
Зураг 2. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын 1-р бүлгийн 8 асуултанд хариулсан оноог (хот болон хөдөө орон нутагт) харьцуулсан үзүүлэлт.

Ажлын байран дээрх зөрчлийн дундаж хотод 18.7 ± 4.5 , харин хөдөө орон нутагт 15.0 ± 3.3 байсан бөгөөд хотод 3.7-гоор өндөр байна $p=0.0001$ (Зураг 3).

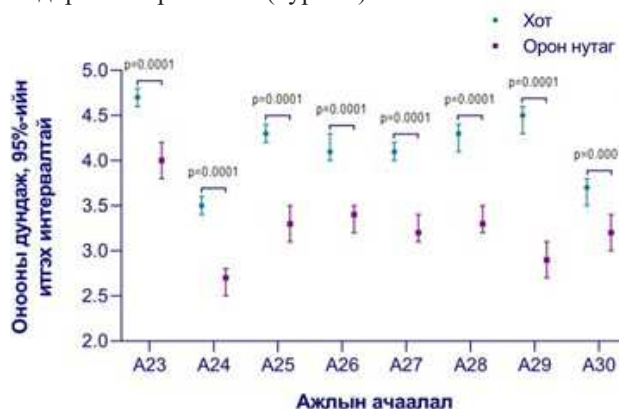
Зураг 3. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын 2-р бүлгийн 5 асуултанд хариулсан оноог (хот болон хөдөө орон нутагт) харьцуулсан үзүүлэлт.

Мэргэжлийн үүднээс хүлээн зөвшөөрөгдөхийн дундаж хотод 33.3 ± 6.1 , харин хөдөө орон нутагт 30.6 ± 5.6 байсан бөгөөд хотод 2.7-аар өндөр байна $p=0.0001$ (Зураг 4).

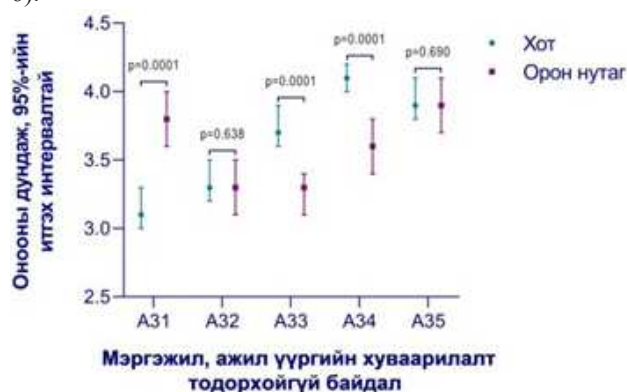
Зураг 4. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын 3-р бүлгийн 9 асуултанд хариулсан оноог (хот болон хөдөө орон нутагт) харьцуулсан үзүүлэлт.

Ажлын ачааллын дундаж хотод 33.1 ± 5.0 , харин хөдөө орон нутагт 26.1 ± 6.2 байсан бөгөөд хотод 7.0-оор өндөр байна $p=0.0001$ (Зураг 5).

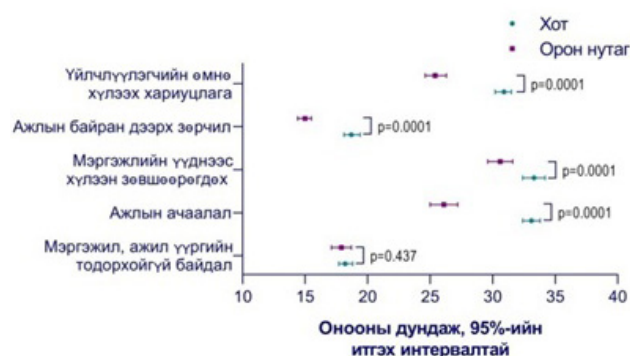
Зураг 5. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын 4-р бүлгийн 8 асуултанд хариулсан оноог (хот болон хөдөө орон нутагт) харьцуулсан үзүүлэлт.

Мэргэжил, ажил үүргийн хуваарилалт тодорхойгүй байдлын дундаж хотод 18.2 ± 3.6 , харин хөдөө орон нутагт 17.9 ± 4.6 байсан бөгөөд статистик ач холбогдол бүхий ялгаа ажиглагдсангүй $p=0.437$ (Зураг 6).

Зураг 6. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын 5-р бүлгийн 5 асуултанд хариулсан оноог (хот болон хөдөө орон нутагт) харьцуулсан үзүүлэлт.

Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын асуултанд хариулсан үзүүлэлтүүдийг 5 бүлгээр нь харьцуулан үзэхэд хамгийн өндөр хувийг ажлын ачаалал бүлгийн асуулт эзэлж байна. (Зураг 7).

Зураг 7. Судалгаанд хамрагдсан жор баригчдын асуултанд хариулсан үзүүлэлтүүдийг 5 бүлгээр нь харьцуулсан дүн.

Хэлцэмж: Энэхүү судалгааны ажлын зорилго нь нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын ажлын байрны стрессийг асуумжаар үнэлэх явдал байв. Энэ судалгаагаар нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын ажлын байрны стрессийн зэргийг асуумжаар үнэлэхэд жор баригчдын дунд ажлын байрны стресс байгааг олж тогтоолоо. Стрессийн зэргийг Улаанбаатар хот болон хөдөө орон нутгаар харьцуулж үзэхэд Улаанбаатар хотод илүү өндөр байна. Манай оронд стрессийн талаар олон судалгаа хийгдэж байгаа боловч нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчийн ажлын байрны стрессийг үнэлсэн судалгаа одоогоор хийгдээгүй байна.

1978 онд Вейан, 1990 онд Холмгрен ажлын стресст өртсөнөөр ажилтны бие өвдөж, ажлаас чөлөө авах, цаашлаад ажлаас халшран ажилдаа дүргүй байхаас эхлэн тухайн байгууллага эрүүл мэндийн даатгал, үр бүтээлгүй ажилласны төлөө зардал гаргах гэх мэт олон асуудлын шийдэлд хариу өгөх зорилгоор ажлын байран дахь стрессийг илрүүлэх асуумжууд боловсруулсан байдаг хэдий ч бид судалгаандаа АНУ-ын эрдэмтэн Алан П. Вульфгангын (1988) боловсруулсан 5 бүлэг 35 асуулгыг хэрэглэсэн нь оролцогчдын дунд эхний ээлжинд өөрийн үнэлгээгээр нь ажлын байрны стрессд өртсөн эсэхийг ерөнхийлөн тогтоох зорилт тавьсантай нийцэж байгаа юм.⁹ Бидний ажлын байрны стрессийг үнэлсэн судалгааны үр дүн бусад судалгааны дүнтэй дүйж байна. Тухайлбал, Ирландад хийгдсэн Томас Майкл Дуди судалгааны үр дүнд нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын дунд ажлын байрны стресс байгааг тогтоосон (Thomas Michael. Doody., 2012)¹⁰

Дүгнэлт: Судалгаагаар манай улсын нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын ажлын байрны стрессийн зэрэг дунд болон түүнээс дээш нь

88.4% буюу нийтийн үйлчилгээтэй эмийн сангийн жор баригчдын дунд ажлын байрны стресс байгааг харуулж байна. Жор баригчдын ажлын ачаалал нэмэгдэх тусам стрессийн зэрэг нэмэгдэж байна. Стрессийн зэргийг харьцуулж үзэхэд Улаанбаатар хотод илүү өндөр байна.

Ном зүй:

1. Lan Y-L, Huang W-T, Kao C-L, et al. The relationship between organizational climate, job stress, workplace burnout, and retention of pharmacists. *J Occup Health*. 2020;62(1):e12079. doi:10.1002/1348-9585.12079 [PubMed]
2. Rose CL, Murphy LB, Byard L, et al. The role of the big five personality factors in vigilance performance and workload. *Eur J Pers*. 2002;16(3):185–200. doi:10.1002/per.451 [CrossRef] [Google Scholar]
3. Wolfgang AP, Perri III M, Wolfgang CF. Job-related stress experienced by hospital pharmacists and nurses. *Am J Hosp Pharm*. 1988;45(6):1342–1345. [PubMed]
4. Blonna. R. Coping with stress In a changing world. *American Journal of Psychiatry*. Third edition. p.380, 2004.
5. Lambert VA LC. Literature review of role stress/strain on nurses: an international perspective. *Nurs Health Sci*. 2001; 3:161–172. [PubMed: 11882192].
6. Lambert VA LC, Itano J, Inouye J, Kim S, Kuniviktikul W, Sitthimongkol Y, Pongthavomkamol K, Gasemgitvattana S, Ito M. Cross-cultural comparison of workplace stressors, ways of coping and demographic characteristics as predictors of physical and mental health among hospital nurses in Japan, Thailand, South Korea and the USA (Hawaii). *Int J Nurs Stud*. 2004; 41:671–84. [PubMed: 15240091]
7. Shanafelt TD BC, Bechamps G, Russell T, Dyrbye L, Satele D, Collicott P, Novotny P, Sloan J, Freischlag J. Burnout and Medical Errors Among American Surgeons. *Ann Surg*. 2010; 251:995–1000. [PubMed: 19934755]
8. Maslach C SW, Leiter MP. Job burnout. *Annual Rev Psychol*. 2001; 52:397–422. [PubMed: 11148311].
9. Wolfgang AP. The Health Professions Stress Inventory. *Psychological Reports*. 1988/02/01 1988;62(1):220–222.
10. Thomas Michael. Doody. An explorative study into work-related stress among community pharmacists in Ireland. p.87, 2012.

Workplace stress study of Ulaanbaatar city and rural community pharmacists

Khandsuren N¹, Yerkyebulan M², Munkbat S³, Munkhkhand J⁴

^{1,3}MNUMS, School of Pharmacy

²MNUMS, School of Public health

⁴MNUMS, School of Nursing

E-mail: khanda9966@gmail.com, Tel: +976 99923311

Background: Chronic stress at work leads to burnout - chronic fatigue and inability to work followed by emotional exhaustion, instability or a negative attitude towards oneself and others. Although there are many studies on stress in Mongolia, there is no study to assess the workplace stress among the community pharmacists which is one of the reasons for conducting this research.

Purpose: To assess the workplace stress of a community pharmacist.

Materials and methods: The survey was conducted using a random samples via cross sectional methods among the community pharmacists in Ulaanbaatar and the rural areas. The questionnaire contains five groups with 35 questions - was developed by american scientist Alan P. Wolfgang. It was Likert's hierarchical score and the sum of the scores for each question. The study uses SPSS 25.0 to identify differences and relationships between groups.

Results: A total of 316 community pharmacist/pharmacy technicians were participated in the survey. According to the questionnaires of the surveyed participants: the 88.4% (168) of them were from urban, 71.4% (90) are rural, and 11.6% (22) are urban and 28.6% (36) are rural - was $p=0.0001$. Comparing the questionnaires by group, the average customer responsibility in the first group was 30.9 ± 4.7 in urban areas, 25.4 ± 4.8 in rural areas, and 5.5 in urban areas, $p=0.0001$. In the second group, the average number of workplace violations was 18.7 ± 4.5 in urban areas, 15.0 ± 3.3 in rural areas, and 3.7 in urban areas, $p=0.0001$. In the third group, the medically acceptable average was 33.3 ± 6.1 in urban areas, 30.6 ± 5.6 in rural areas, and 2.7 in urban areas, $p=0.0001$. In the fourth group, the average workload was 33.1 ± 5.0 in urban areas and 26.1 ± 6.2 in rural areas, which is 7.0 higher in urban areas than $p=0.0001$. In the fifth group, the average distribution of occupations and responsibilities was 18.2 ± 3.6 in urban areas and 17.9 ± 4.6 in rural areas, with no statistically significant difference $p=0.437$. Comparing the stress levels of Ulaanbaatar and rural community pharmacists, the average stress level was 134.2 ± 20.9 in urban areas and 115.1 ± 21.7 in rural areas, which is 19.2 times higher in urban areas ($p=0.0001$).

Conclusion: According to the study, the 88.4% or more of the community pharmacists suffer from the job stress. As the workload increases, so does the degree of stress. The level of the job stress was considered higher in Ulaanbaatar.

Keywords: work, community pharmacists, stress, health